

GÜVENLİK ALGISINA ANTROPOLOJİK YAKLAŞIM ANTHROPOLOGICAL APPROACH TO SECURITY PERCEPTION

GÜRAY ALPAR

Dr. (PhD), Stratejik Düşünce Enstitüsü

Dr. Institute of Strategic Thinking

galpar1965@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0003-0122-7795>

Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi - Journal of Turkish Researches Institute
TAED-65, Mayıs - May 2019 Erzurum
ISSN-1300-9052

Makale Türü-Article Types : Araştırma Makalesi-Research Article

Geliş Tarihi-Received Date : 02.01.2019

Kabul Tarihi-Accepted Date : 02.05.2019

Sayfa-Pages : 465-476

 <http://dx.doi.org/10.14922/Turkiyat4143>

www.turkiyatjournal.com

<http://dergipark.gov.tr/ataunitaecd>

This article was checked by

 iThenticate

GÜVENLİK ALGISINA ANTROPOLOJİK YAKLAŞIM ANTHROPOLOGICAL APPROACH TO SECURITY PERCEPTION

GÜRAY ALPAR

Öz

Var oluşundan bu yana insan için güvenlik en önemli ihtiyaçlardan biri olmuştur. Günümüzde meydana gelen hızlı gelişmeler neticesinde birey güvenliğinden toplumsal güvenliğe, her alanda klasik güvenlik tanımlarının yetersiz kalarak anlamını kaybettiği görülmektedir. Güvenlik kavramı boyut değiştirmektedir. Bunun sonucunda önceden tahmin edilemeyen güvenlikle ilgili konular bir anda toplumsal şiddete dönüşebilmektedir. Bir insan ve kültür bilimi olan antropoloji biliminin insanın en önemli ihtiyacının altında yatan temel nedenleri incelemesi kadar doğal bir şey olamaz. Kültür bir birikimdir ve güvenlik alanında yaratılan bu bilim giderek gelişmektedir. Diğer yandan sadece alınan önlemlerle güvenliğin sağlanamayacağı da bir gerçektir. Burada önemli bir konu ise güvenliğin sağlanmış olduğu yolundaki yaygın inançtır. Bu inancın oluşturulması çoğu zaman alınan önlemler için yapılan çabalardan çok daha fazlasını gerektirir. Bu noktada algı denilen, bireyin bulunduğu çevrede var olan uyarıları algılayarak bunları sınıflandırması konusu önem kazanır. Algı aynı zamanda duygusal deneyimlerden, tutum, amaç ve toplumsal normlardan etkilenir. Bu çalışmada insanın en temel gereksinimlerinden birisi olan güvenlik konusu, yine bir insan ve kültür bilimi olan antropoloji açısından değerlendirilerek, konuya farklı bir bakış açısı getirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Antropoloji, Kültür, İnsan, Algı.

Abstract

Since its existence, security has been one of the most important requirements for human beings. As a result of the rapid developments that have occurred today, it is seen that classic security definitions have lost their meaning in every field from individual safety to social security. Security concept has changed dimension. As a result, unpredictable security issues can suddenly be turn into social violence. The science of anthropology, which is a human and cultural science, cannot be stay away as examining the underlying causes of human's most important need. This is very normal. Culture is an accumulation of knowledge and the science created in the field of security is gradually developing. On the other hand, it is a fact that security cannot be ensured with the measures taken. The creation of this belief often requires far more than the efforts made for the measures taken. At this point, the perception of the individual is extremely important. Perception is the ability to see, hear, or become aware of something through the senses. Perception is also influenced by emotional experiences, attitudes, goals and social norms. In this study, it will be tried to bring a different perspective to the subject by evaluating the subject of security, which is one of the most basic requirements of human being, in terms of anthropology which is a human and cultural science.

Key Words: Security, Anthropology, Culture, Human, Perception.

Giriş

Güvenlik, kişilerin, toplumların ve devletlerin bağımsız kimliklerini ve fonksiyonel bütünlüklerini sürdürme yetenekleri ile ilgili bir kavramdır. Sosyal bilimlerde anlamında güvenlik ise birey, topluluk ve toplumun istenilmeyen, beklenilmeyen olay, durum ve saldırılarda maddi, yasal ve psikolojik olarak korunmasıdır (Ergin, 2008: 129). Maslow'un 1943 yılında ortaya attığı "İhtiyaçlar Hiyerarşisi" Teorisi'nde de insanın temel gereksinimleri arasında, fiziki ve biyolojik ihtiyaçlarının hemen ardından, güvenlik ihtiyacı belirtilmiştir (Cherry: 2018).

İnsanın hayatta kalma arzusu onu mecburen diğer insanlarla iş birliğine ve bir toplum içinde yaşamaya yöneltir. Ancak insanlar toplum içerisinde yaşarken belli kurallara uymak zorundadır. Hobbes'a göre, bu noktada devletle birey arasında kendiliğinden bir sözleşme oluşur. Yapılan her seçimin istenmeyen sonuçlara yol açabilme olasılığı ve bu sonuçların tam olarak hesap edilemeyeceğinin farkında olunması, kişinin eylemlerinin sonuçlarını daha iyi denetleme sonucunu değil, kendini her türlü eylemin getirdiği risklere karşı sigortalama ve bu sonuçların sorumluluğunu üzerinden atma arzusuna meydan verir. Dayanışma; bütün toplumlarda bir kesinlik, bu yüzden de bir güven, öz güven ve cesaret sığınağı ve garantisi olarak hizmet vermiştir.

Buna göre devlet, bireylerin kendisine gösterdiği bağlılığa karşılık, birey ve gruplar arasında çatışmaları önlemek, topluma içeriden ve dışarıdan gelecek saldırılara karşı korumakla yükümlü olacaktır (Kolodziej: 2005). Devlet-vatandaş anlaşması çerçevesinde, devlete düşen sorumluluk düzen ve intizamı sağlayarak adaleti tesis etmek ve en önemlisi de vatandaşların güvenlik ihtiyacını karşılamaktır. Devletin bu görevini en iyi şekilde yerine getirmesi beklenir ve eğer bu yeterince gerçekleştirilemezse devlete olan güven azalır (Munger: 2000).

Bireysel açıdan güvenlik ise kişinin kendisini tehlikelerden uzak hissederek korkusuzca yaşayabilmesi durumudur (Alpar: 2013). Eğer kişi alınan bütün önlemlere rağmen, kendini güvende ve tehlikelerden uzak hissetmiyorsa güvenlikten de bahsetmek mümkün değildir. Güvenlik her ne kazanıldıysa elimizde kalmaması; her ne başarıldıysa gurur ya da saygı kaynağı olarak sahip olduğu değeri korumasıdır. Güvenlik ortamında, dünya düzenli ve güvenilir bir yerdir. Bu tıpkı, dünyanın uygunluk standartlarının etkili bir biçimde hareket etmeyi sağlayacak, öğrenilmiş alışkanlıkların ve hayatın meydan okumalarına karşı durabilmek için gereken öğrenilmiş becerilerin güvenilir olması gibidir.

Güvenlik, emniyet ve asayiş terimleri ise genellikle birlikte kullanılan kavramlardır. Emniyet; doğru şekilde davranıldığı takdirde, kişinin bedenine ve onun uzantılarına, yani mülkünü, evini, mahallesini ve çevresi türünden bütün unsurları içeren mekanını hiçbir ölümcül tehlikenin -kişinin mücadele edemeyeceği hiçbir tehlikenin- tehdit edememesi demektir. Daha geniş bir ifade ile devlete, topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike ve kazaları önlemek için alınan hukuka uygun önlemlerin tümü emniyet, bu önlemlerin alınması sonucu, toplumda dirlik ve düzenin varlığı konusunda oluşan yaygın inanç ise asayiş olarak bilinir.

Bu noktada ortaya çıkan sonuç sadece önlemlerin alınmasının yeterli olmadığı, emniyetin alınmasının yanında, toplumda dirlik ve düzenin sağlandığı konusunda bir inancında oluşmasıdır ki, bu da "algı" konusunu gündeme getirmektedir.

Antropoloji bir insan ve kültür bilimidir (Güvenç, 1996:38). Kültür günümüzde hayatın her alanına girmiştir. Lloyd ve Thomas, modern kullanımda kültürü, “insan öznenin tüm yetilerini düzenli bir şekilde işlemek” olarak tanımlarken (Lloyd ve Thomas, 1998:2), Jameson, kültürün muazzam bir biçimde genişlediğini ve toplumsal yaşamda her şeyin kültürel hale geldiğini iddia eder (Jameson, 1991:48). Gerçekten de günümüzde insana ve onun yarattığı kültüre olan ilginin arttığı ve birçok konunun kültür ögesi kullanılarak tanımlanmaya çalışıldığı görülmektedir.

Konusu insan olan bir bilimin, insanın içinde geçmişten bu yana sürekli var olmuş “güvenlik” konusu ile ilgilenmemesi zaten mümkün değildir. Her ne kadar toplumsal denetimin en belirgin araçları, sınırları yasalarla belirlenmiş kurallar olsa da bunun dışında toplumun kendi içsel değer yargıları, inançları, örf, adet ve gelenekleri de bu yapıya etki eder. Bu açıdan toplumsal normlar da çoğu zaman sosyal denetimde ve güvenliğin sağlanmasında önemli bir rol oynarlar (Bates:2009).

Güvenlik doğrudan insanla ilgili bir kavram olarak insanın içinde vardır, güvenliğin sağlanması ise insanın oluşturduğu bir kültür birikimidir. İnsan bilimi ve onun yarattığı kültür dışarıda bırakılarak ne güvenliği ne de bunun yarattığı algıyı anlamak ve güvenlik işini çağdaş anlamda insancılaştırmak mümkün görülmemektedir. Antropoloji bilimi insanların birbirine benzer ve farklı yönlerini de inceler. Ancak bu bilim dalı kötü amaçlarla kullanıldığında ayrılıklar üzerine yoğunlaşır ve bu durum çoğu zaman çatışmalara yol açar. Oysa benzerliklerin ortaya konulması üzerinde yapılacak çalışmalarla sorunların çözülmesine ve barışa katkıda bulunacaktır. Bu çalışmada, güvenlik algısına antropolojinin yaklaşımı ve katkısının nasıl olabileceği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Algı Kavramı

İcra edilen güvenlik faaliyetlerinin yanında, bunun toplumdaki fertler tarafından nasıl algılandığı da önemlidir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde algı “bir şeyin bilincine varma” olarak tanımlanır. Algı başka bir ifade ile bireyin çevresinde var olan uyarıcıları algılayarak sınıflandırması ve değerlendirerek anlamlı bir bütüne dönüştürmesi” demektir (Arkonaç, 2005:65).

İcra edilen faaliyetler tasarlandığı şekilde algılanmayacağı gibi bazen aynı olayın değişik kişilerce farklı olarak algılanması da mümkündür. Algılamadaki kişisel farklılıkların temelinde; farklı inançlar, farklı düşünce tarzları, farklı kültürel değerler bulunur. Bu noktada çoğu zaman geçerli olan “ne yapıldığı değil bunun kişilerin zihnine ne şekilde yansıdığı” olmaktadır.

Algılama sürecinde duyu organlarının büyük bir yeri vardır. Algılamanın olabilmesi için insandaki bu organlar tarafından ilgili nesne, nitelik veya olayın öncelikle duyumsanması gereklidir. Duyum bir duyu organının uyarılması ile oluşan psiko-fizyolojik bir olay iken; algı, duyumdan daha ileri bir adım olarak “insanda oluşturduğu yaşantıların en ufak parçalarının anlamlı, örgütlü bir bütün hâlinde yorumlanması”nı içerir. Herhangi bir zamanda algılananlar ise sadece uyarının yapısına bağlı değil; aynı zamanda ortalama önceki deneyimlere, o anki duygulara, isteklere, tutum ve amaçlara göre değişiklik gösterir. Bu nedenle kişiler bazı şeyleri olduğu gibi değil, istediği gibi görmek eğilimine girer. Diğer taraftan önemli olan diğer bir husus zihin algılama sistemini işletirken, bilinçaltı seviyedeki filtrelerini kullanılması sonucu, verilerin bir kısmını

silebilir, bozabilir veya genelleyebilir. Bu anlamda insanın tecrübeleri, karşılaştırmaları, ilgi alanları, resmin bütünü ya da ayrıntıları ile ilgilenmesi de bu filtreleme sistemine etki eder. Bu nedenle verilen mesajların söz konusu kişisel faktörlerin en az etkili olacağı şekilde seçilmesi ve bu suretle daha geniş çevrelere, daha doğru ve homojen bir algılama sağlanması gerekecektir.

Günümüzde tek taraflı bilgilendirmeye dayanan iletişim anlayışı pek etkili olamamaktadır (Gürcan, 2012: 134). Bu nedenle etkileşimin karşılıklı olacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Diğer taraftan karşılıklı bilgi alışverişinde kullanılan kanalların çok olması, algılama sistemi tarafından işlenen girdilerin duygu, düşünce ve davranışa yansımaları sonucu, iletişimin etkinliğine etki eder. Algılama sistemindeki tesirler zaman içinde yavaş yavaş kişi ve kurumların zihinlerinde iz bırakırlar. Bu izler de zamanla imaja dönüşür. Bu imaj paydaşın gözünde ve zihnindedir.

İmajın genellikle üç unsuru bulunur (Sutherland vd., 2003:3169). Bunlar; çağrıştırdığı nitelikler, bu nitelikleri ne kadar taşıyor olarak algılandıkları ve son olarak bu niteliklerin karar verme anında hizmetten yararlananlar için ne derece önemli olduğudur. İlk imaj, eldeki hayalî ve gerçek olan bütün kanıtlardan yola çıkarak akıl yolu ile üretilmiş bir yapı olarak karşımıza gelir ve var olan bütün inanç, duygu ve fikirlerden etkilenir. Bu imaj bir kez edinilip ömür boyu taşınan bir kavram olmayıp bireylerin zihinlerinde yavaş yavaş ve zaman içinde birikerek oluşur. İmajın zamanla oluşmasına en güzel örnek halk arasında uzun yılların deneyimi sonucu oluşan şarkı, şiir ve atasözleridir.

Burada belirtilmesi gereken diğer bir konu da ilk izlenimlerin önemli olduğudur. İlk izlenimlerin sonradan kırılması çok zordur. Yapılan araştırmalara göre olumsuz bir imaj neticesinde oluşan olumsuzluğun tekrar olumlu hâle dönüşebilmesi için tekrardan en az on olumlu olay veya bilginin hedef kitleye ulaştırılması gerekmektedir (Herbig vd., 2004: 23-31).

Güvenlik Algısı ve Antropoloji

Bir toplumda kişisel ve toplumsal özgürlük ancak kamu düzeninin ve kanun hâkimiyetinin sağlanması ile temin edilebilir. Korku, endişe ve kargaşanın hüküm sürdüğü yerde bütün özgürlükler tehlikede demektir.

Kültür; bir topluluğu diğerlerinden ayıran, genel olarak tüm üyelerce paylaşılan, yaşam şekli, alışkanlıklar ve öğrenilmiş davranışlardır (Malinowski: 1998). Hukuk ise kanunlar yanında kültürel değerleri ve toplumun değer yargılarını da bünyesinde barındıran bir bütündür. Hukukun kökenini kültürün bir ürünü olan geleneksel anlayıştan ayırmak mümkün değildir. Güvenlik anlayışı yanında, hukuk da toplumun ihtiyaçları doğrultusunda sürekli olarak kuşaktan kuşağa aktarılarak gelişir. Bir yerde insan, kültürü yaratır ancak oluşturduğu kültür de insanı biçimlendirir. Bu açıdan gerek toplumda düzeni sağlayan hukuk gerekse antropoloji disiplini iç içe geçmiş bir görünümündedir.

Her toplumda kendine özgü ahlak, örf, adet gibi kültürel yaşamı biçimlendiren yapılar bulunur ve bu yapılar bireyleri birbirine bağlar. Burada geleneksel kontrol mekanizmalarının etki alanı, toplumun değer yargılarına ve inanç biçimlerine göre değişkenlik gösterebilir. Bu noktada güvenlik antropolojisi de toplumda var olan değerlerin güvenlik alanında kullanılmasına araştırmaları ile ışık tutar. Genel olarak antropolojik açıdan kültür, insanın maddi ve manevi anlamda bütün birikimleri, değerleri ve çevreyle ilişkilerinde yarattığı anlamlardır ve güvenlik ve güvenlik algısı bu birikimlere

ihtiyaç duyar. Şüphesiz içinde bulunduğu toplumu ve onun yarattığı değerleri dikkate almayan bir güvenlik anlayışının başarılı olması uzun vadede pek mümkün olamaz. Tarih boyunca görülmüştür ki, halkın içine nüfuz etmeyen, onların desteği almayan, hayatın gerçeklerine yabancı olan güvenlik sistemleri varlıklarını uzun zaman sürdürmemişlerdir.

Suç kavramının kültürel bir olgu olarak incelenmesi, bunun kültürel yönden bağlı olduğu toplulukla ve onun kültürel kalıplarıyla ilişkilendirilmesidir. Kurallar insan ilişkilerini düzenleyen ilkeler bütünüdür (Lul, 2000:75-80). Toplumdaki hukuk kurallarını toplumun kendi geleneksel yapısı içerisinde değerlendirmeden ve kültürel bir çözümleme getirmeden açıklamak mümkün değildir. İki yönlü iletişimin temel amaçlarından biri de kurumların politikalarını, alınan tepkiler doğrultusunda yeniden gözden geçirmeleri, kendilerini yenilemeleri ve gerekirse politikalarını ihtiyaçlar doğrultusunda değiştirmeleridir.

Mevcut kültürel yapıyı yok sayarak ve toplumsal algıyı öteleyerek bir kontrol mekanizmasının oluşturulması da zor gözükmemektedir. Üstelik böyle bir sonuç, toplumda ortak davranış duygusunun zayıflamasına da yol açabilecektir. Toplum dışına çıkma, toplumsal bağların yıkılmasına, yalnızlığa, kimlik bunalımına yok açmakta ve birtakım aidiyetlere ve dayatılmış kurallara bağlılığı ortadan kaldırmaktadır (Touraine: 2007:115). Bu yapıyı anlayabilecek, analiz edebilecek ve çözümler getirecek antropolojik bir mekanizmaya ihtiyaç vardır.

Güvenlik toplumda herkes için bir ihtiyaçtır. Herkes kendini, ailesini ve yakın çevresini emniyette hissetmek ister. Bu açıdan kendi kendine aldığı önlemler yanında toplumdaki hâkim otoritenin de buna katkı sağlamasını bekler. Bu beklentilerin derecesinin zaman içerisinde değişikliklere uğradığı da görülür.

Geçmişte var olan güvenlik anlayışında güvenliği devlet sağlarken, bunu vatandaşlarına sorma gereğini duymazdı. Genelde otoritenin belirlediği kişi kendine belirlenen çerçevede alacağı güvenlik önlemlerini kendisi belirlerdi (Alpar, 2013:15-18). Bu durum otomobilin icat edildiği yıllarda müşterilere seçenek sunmayan otomobil sektörünü hatırlatmaktadır. Ford, “Müşteriler siyah olmak koşuluyla, istedikleri rengi seçebilirler.” demişti ve bunun sonucunda imal edilen standart parçalardan ucuz arabalar doğdu. Ancak bu seri üretimde güvenlikten ödün verildiğinden bunun bedelini müşteriler ödemek zorunda kaldılar (Fukuyama, 2008:39-40).

Zamanla alınan önlemleri toplumdaki üyelerle birlikte kararlaştırma ve onların ihtiyaçlarının da göz önüne alınması yönünde stratejiler gelişmeye başladı. Buna verilen isim “Toplum Destekli” kolluk hizmetleri oldu. Bu noktada toplum destekli suç önleme stratejilerinin, toplumda gerçekleşen olayların altında yatan gerçek nedenlere önem ve öncelik veren, proaktif sorun çözme ve kolluk-toplum ilişkisini ön plana çıkaran bir felsefe anlayışının hâkim olduğu görülür. Amaç güvenlik hizmeti sunarken, toplum ihtiyaçlarının da göz önünde bulundurmaktır.

Geleneksel kolluk modelinin reaktif yapısına karşılık, toplum destekli kolluk hizmeti proaktif ve kolluk kuvvetleri suçluyu yakalama yanında suç ve düzensizliğin kaynağına da yönelerek suç korkusu ve mağduriyet ihtimalini en aza indirmeyi hedefliyordu. Bunu yaparken de o bölgenin kendine özgü yaşam tarzı, kültürü ve ihtiyaçları dikkate almaya başlamıştı. Örneğin kullanılan yöntemlerden birisi olan “komşu polisliği” kavramı bir yörede oturanlar gördükleri kuşkulu kişileri ve suçları anında kolluğa

bildirilmesi üzerine kuruluydu. Böylelikle bir yandan komşusunu suçla karşı korurken aynı zamanda kolluğa yardımcı olması hedefleniyordu. Bu anlayışta da daha öncekilerde olduğu gibi sonuçta güvenlik ihtiyacını belirleyen yine bu maksatla atanmış kişiydi. Yine aynı şekilde güvenlik uygulamalarının zamanına ve şekline yöre sakinlerinin müdahalesi pek mümkün değildi. En nihayetinde güvenlik hizmetinin başarısının ne olduğuna da kurumun kendi kontrol ve denetim mekanizmalarının karar vermesi söz konusudur.

Toplum destekli güvenlik sağlarken, toplum ihtiyaçlarını belirlemede, antropolojik araştırmalara da ihtiyaç duyulur. Antropolog toplumun içine girer, uygulamalar yapar ve yaptığı araştırmalardan o toplumun ihtiyaçlarına uygun modeller çıkararak, araştırma sonuçlarına göre çözümler üretir. Bir toplumdaki güvenlik ihtiyacını en iyi toplumun kendisi bilir. Toplum bilinçlendikçe bu ihtiyaçlar da değişecek ve ideal olarak gelecekte “toplumu destekleyen” değil, “toplumdan desteklenen” güvenlik anlayışına geçilecektir. Böyle bir anlayışta doğal olarak toplum güvenlik ihtiyacını kendisi belirleyecek ve bu ihtiyacın karşılanmadığı noktalarda güvenlik güçlerinde talepte bulunacaktır.

Diğer taraftan bir yerde güvenlik için gerekli önlemlerin alınması o toplum için yeterli değildir. Daha önce de belirtildiği gibi önemli olan, dirlik ve düzenliğin sağlandığı yönünde toplumda yaygın bir inancın oluşturulmasıdır. İnsanlarla olan ilişkilerimizde, onlara karşı olan tutum ve davranışlarımız, onlarla kuracağımız ilişkilerin niteliğini ve geleceğini belirler ve insanların en başta gelen ihtiyaçlarından biri “anlaşılmaktır. Toplumu ve onun güvenlik ihtiyacını anlamak gerekir.

Güvenliğin var olmadığı bir ortamda korku vardır. Korkuları anlamak için “Korku” kavramını araştırmamız gerekir. Korku; şüpheli ve güvenilmez olduğuna inandığımız ilişkilerden uzak durmamıza yardımcı olur. Korkunun kişinin günlük yaşamına etkisi altına almasına “fobi” denir. İnsanda korku içgüdüselidir. İnsan zaman zaman bazı şeylerden korkabilir. Ancak bu gelip geçicidir. Ne zaman ki insanın duyduğu korku onu terk etmez, onunla yaşar ve günlük yaşamdaki davranışlarını etkilerse, burada artık korkudan değil fobiden bahsetmek gerekir (Öz, 1997:63).

Bu noktada bahsedilmesi gereken diğer bir husus “suç korkusu” kavramıdır. Suç korkusu, devlet tarafından sunulan güvenlik hizmetinin kalitesini belirleyen en önemli etkenlerden biridir ve güvenlik algısını doğrudan etkiler. Suçun neden olduğu negatif etkiler görüldüğünden çok fazladır. Bu zarar suçun doğrudan sebep olduğu maddi ve manevi hasarlardan başlayarak doğrudan mağdurun ve sonrasında dolaylı olarak yakınlarının ve toplumun kayıplarına kadar uzanır. Suçun neden olduğu toplumsal sarsıntı, korku ve güvensizlik ortamı bu açıdan tamiri en zor olan hasarlardandır. Güvenlik algısı olarak nitelendirdiğimiz bu olay güvenlik kuruluşları ve personelinin öncelikle bilmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkar.

Güvenlik hizmetinin sağlanmasında toplumun gerçek ihtiyaçlarının göz önüne alınması ve konu ile ilgili ayrıntılı araştırmalar yapılması gerekir. Güvenlik güçleri belki kendince güvenliği sağladığını düşünüyor olabilir ancak belki de o bölgede yaşayanların ihtiyacını farklıdır ve toplumda güvenlik algısı yoktur. Örneğin; güvenlik güçleri bir bölgede organize suç örgütlerini çöktürmüş olabilir ancak vatandaş bununla pek ilgili olmayabilir ve onun için belki de çocuğunun eve dönüş saatinde trafik kontrolü daha önemli olabilir. Oysa o bölgeden sorumlu kolluk güçlerinin anlayışında trafik ilk öncelik olmayabilir. Yine kolluk açısından ses getirecek operasyonlar yapmak, çetelerle mücadele

etmek büyük icraat olarak görülürken, vatandaş açısından hemen yakınında bulunan parkta taşkınlık yapan gençlerin neden olduğu huzursuzluk daha fazla önem taşıyabilir. Üstelik bu küçük huzursuzlukların üzerine büyük çaplı operasyonların ve suçun işleniş şeklinin medya tarafından ayrıntılı olarak verilmesi, o insanlar üzerinde aynı suçun mağduru olma korkusunu da artırabilir.

Suç ve suçlulukla mücadelede ve sonuçlarının değerlendirilmesinde bakış açısının, başarı algısını doğrudan etkilediği görülmektedir. Bu nedenle kolluğun güvenlik hizmetini sağlarken dikkate alması gereken en önemli hususlardan biri de sorumluluk bölgesindeki insanlarda oluşan güvenlik algısıdır. Aksi takdirde zor şartlar altında fedakârca iyi bir güvenlik hizmeti sağlansa da eğer bu algılanmıyorsa olumsuz dönüşleri olacak ve sağlanan güvenlik hizmeti anlamsızlaşacaktır. Algılanamayan güvenlik hizmeti de kurumların itibarını sarsacak ve varlık nedenlerinin sorgulanmasına neden olacaktır.

Güvenlik algısının yönetimi de mümkündür. Uçaklarda görev yapan hosteslerin, güvenlik algısına yönelik olarak, kalkıştan hemen önce uçuş emniyet kurallarını sunması konuya en iyi örnektir. Bir uçak düştüğü zaman hayatta kalmak mucizelere bağlıken, hostesler her seferinde bu işlemi ciddiyetle tekrar eder. Burada hostesin yaptığı güvenlik algısının yönetimidir.

Pratikte olumlu algı sağlamak adına yapılan çalışmalar propaganda faaliyetleri ile karıştırılmaktadır. Propaganda, hedef kitlenin düşünce ve davranışlarını etkilemek amaçlı planlı mesajlar bütünüdür. Propaganda konusunda uzman kabul edilen Jowett ve O'Donnell'e göre propaganda; bilinçli ve sistematik olarak algıları biçimlendirme, insanın kavrayışlarını yönlendirme ve yapılan propogandanın istediği amaca yardımcı olacak bir tepkinin elde edilmesi için davranışların yönlendirilmesi çalışmasıdır (Jowett ve O'Donnell, 1999: 6). Diğer taraftan Grunig ve Hunt (1984: 21) halka ilişkiler çalışmalarının belli bir dönem propogandaya yönelik sürdürüldüğünü iddia ederken bu dönemde uygulamaların kurumlarla ilgili eksik, çarpık ve tam doğru olmayan bilgileri yaydıklarını söylemektedir. Bu ise uzun vadede kurumların ve işletmelerin zararına olmaya başlamış ve daha sonraları iki yönlü iletişim, dürüstlük, karşılıklı kabul ve anlayış ile sosyal sorumluluk gibi unsurlar ön plana çıkmaya başlamıştır.

Gerçekten de halkla ilişkileri propogadadan ayıran başlıca etmen doğruluk ve dürüstlüktür (Asna, 1998: 227). Davranışlar sözlerden daha etkilidir ve algı yönetiminde asıl konu samimiyettir. Algı yönetiminde ne yapılırsa yapılsın, eğer davranış ve işlemler doğru, samimi ve tutarlı değilse bir fayda sağlamayacağı gibi belki de olumsuz dönüşleri bile olacaktır. Çünkü kolluğun olumlu bir kurumsal imaja sahip olması uzun vadede oluşturduğu algı ile ilgilidir. Bunun için öncelikle tutarlı bir kurumsal kimlik oluşturmak gerekir. Kurumsal kimlik, herhangi bir kurumu türdeşlerinden ayıran özelliklerin toplamıdır (Öztürk, 2006:2).

Geçmişte kurumsal imaj daha çok kurumun ismi, rengi, logosu ve üniforması gibi unsurları içeren grafik bir tasarım gibi değerlendirilirken artık hizmetleri zamanında, doğru olarak yapan ve bunu paydaşlarına zamanında iletebilen kurumlar öne çıkmaktadır. Bunu yaşamsal olarak gören kurumlar ise daha iyi bir yere gelebilmek adına çeşitli çalışmalar yapmaktadırlar. Bu kapsamda medyayı da yanlarına alarak, kimliklerini, vizyonlarını ve topluma karşı sorumluluklarını içeren bir iletişim stratejisi uygulamaktadırlar. Kitlelerin saygı ve güvenini kazananlar ise itibarlarını artırmaktadırlar. Yapılan araştırmalara göre

bir kurumun sahip olduğu en önemli soyut değer itibardır. Kurumsal itibar; kolluğun en önemli değeri ve güvenlik beklentilerini karşılayabileceğine olan inancın bir teminatıdır.

Kurumsal itibarın oluşumu; yönetim ve hizmet kalitesi, yaratıcılık, liderlik, sosyal sorumluluk gibi birçok faktörden etkilenmektedir. Bunun dışında müzik, resim gibi sanatsal alanlarda olumlu çalışmalar ile sportif faaliyetler de buna dâhil edilebilir. Diğer yandan kurum çalışanlarının ve yöneticilerinin kurumla bütünleşmesi de itibar kazanılmasında öne çıkar. Bu suretle var olan kültüre çalışanların uyum sağlaması kolaylaşır, kurumsal süreçler ile kurum hedefleri ve felsefesine destek sağlanır, kurumdan memnun olan çalışanlar kurumu daha iyi temsil etme gayreti içerisinde olurlar ve en önemlisi de kurum yüksek niteliklere sahip kişiler için bir cazibe merkezi olacağından daha nitelikli personeli istihdam etme imkânı ortaya çıkar. Bir zincir en zayıf halkası kadar kuvvetlidir. Bu kural şüphesiz güvenlik sağlayan kurumlar için de geçerlidir.

Kurumsal imaj sözlerle değil davranışlarla olur (Deephouse, 2000:1092). Hatta bazı durumlarda, kurum personeli tarafından yapılması gereken davranışın veya gösterilmesi gereken tepkilerin gösterilmemesi bile kurum itibarının oluşumuna etki eder. Bu anlamda emniyeti sağlayan kolluk gücünün gerek görünümü gerekse nezaketi ile etik ve insani değerleri özümsemesi oldukça önemlidir.

Köklü ve güçlü kurumlar koşullar ne olursa olsun yüksek standartlarını ve etik ilkelerini koruyarak yükselirler. Üst seviyede ne karar alınırsa alınsın, neticede vatandaşla her gün karşı karşıya olan güvenlik personelinin yarattığı izlenim kurumun itibarı olarak karşısına çıkmaktadır. Bu kapsamda olumsuz algı, bireysel ve kurumsal olarak yapılabilecek en basit bir hata ile kolaylıkla oluşabilmekte ve etkisi olumlu algıya göre daha fazla olabilmektedir. Üstelik bu hataların medyada yer alması ile etkisi artmakta, bazen abartılmakta ve tüm kurum personelinin zan altında kalmasına neden olmaktadır.

Eğer vatandaşlar kolluk gücü ile karşılaştığında veya irtibat kurmaya çalıştığında; görevli personele ulaşamıyor, derdini ve şikâyetini anlatamıyor, üstelik başına iş alıyor, basit sorularına bile cevap bulamıyor, Güler yüz ve sıcaklık görmüyor, haklarını herkesle birlikte eşit kullanamıyor, insan olmaktan kaynaklanan haklarının yok edildiğine algılıyorsa zaten başlangıçta her şey bitmiş demektir.

Bunun yanında güvenlik hizmetlerinde beden dilinin de iyi kullanılması gerekir. Semboller kültürün dışı yansımasıdır. Güvenlik personelinin yapması gereken işini insancillaştırmasıdır. Çünkü işi insandır ve güvenlik hizmeti insan içindir. Bunu yaparken gerektiğinde beden dili çok önemli olabilmektedir. Konuşurken karşısındakinin yüzüne bakan, güven veren, güler yüzlü bir personel nasıl olumlu bir etki sağlıyorsa; elleri belde veya cepte iken iletişime girmek, konuşurken otoriter bir tarzda el ve parmaklarını sallamak, bağırarak, güneş gözlüğü kullanmak gibi davranışlar da güven ve imajı olumsuz olarak etkileyecektir. Vatandaşın güvenlik kurumundan beklediği; ihtiyacı olduğunda erişebilir olması, olaylara zamanında müdahale etmesi ve sorunlara süratle çözümler getirmesidir. Güvenlik personelinden beklenen ise empati duyabilen, anlayışlı, güler yüzlü ve ilgili, problemleri çözen olmasıdır.

Kurumsal itibarın ne düzeyde olduğu ölçülmeden ve analiz edilmeden anlaşılabilir. Bunun için profesyonel bir yardım alınması en uygun olanıdır. Yoksa hep iyi taraflarını gören kurumlar kendilerini geliştirme imkânlarından mahrum kalırlar. Fompun tarafından 1999 yılında geliştirilmeye başlanan kurumsal itibar ölçeği bu ölçümlerde

kullanılabilecek bir yöntemdir (Altıntaş, 2005.s.39). Bu ölçekte öne çıkan başlıca hususlar; algılanan değerler ve örgüt kültürü ile paydaşlar arasında nasıl bir ilişkinin olduğunun bilinmesi, paydaşların kurumun belirli bir vizyona sahip kişiler tarafından yönetildiğine dair inançları, hizmetlerin kalitesinin paydaşların gereksinimlerini karşılayacak ölçüde olması ve insan ilişkilerinde yarattığı yüksek standartlarla sosyal sorumluluklarını ne ölçüde yerine getirdiğidir.

Giderek bireysel güvenliğin öne çıktığı bir dönemi yaşıyoruz. Güvenlik teriminin ana teması insandır. Bu noktada güvenlik güçlerinin zor kullanma ile kişi hak ve özgürlükleri arasında hassas dengeyi gözetmesi ve tercihini her zaman insan hakları yönünde kullanması güvenlik algısı yaratmada uygun olacaktır.

Günümüzde güvenlik hizmeti sunan kolluğun kurumsal algı ve itibar oluşturmada başarılı olması için sadece kaliteli hizmet üretmesi yeterli değildir. Kurumun çalışanları ve hizmet sunduğu vatandaşlar yanında, kendisinden beklenti içerisinde olan kamu kurum ve kuruluşları ile medya gibi çok farklı paydaşların beklentilerinin karşılanması da söz konusudur. Beklentilerin karşılanmaması kurumun varlığının da sorgulanmasını gündeme getirir. Beklentilerin karşılanması da bütün kurum çalışanlarının sürece dahil olmasını gerektirir.

Önceden belirtildiği gibi önemli olan nelerin yapıldığı değil, bunların nasıl algılandığıdır. Kurumsal itibar bir kuruma yönelik algıların toplamı olduğundan, en asli ögesi güvenilirlik olması gereken modern kolluk için itibarla zenginleştirilen bir algı oluşturmak ve halkın kendisini kolluğun bir parçası gibi hissetmesi son derece önemlidir. Ölçülemeyen ve doğru analiz edilemeyen konular geliştirilemez. Başarılı bir itibar yönetimi ise öncelikle itibar kaybına veya kazanımına sebebiyet veren unsurların tespit edilmesi ile başlar.

İşte bu noktada antropolojinin araştırma yöntemleri ve kültür incelemeleri çok işe yarayacaktır. Bir antropolog için alan çalışmasında bulunmanın manası konuşmak, dinlemek, kayıt etmek, gözlemlere katılmak ve bazen belirli bir yerde yaşayarak araştırdığı kişilerin yaşamlarına dâhil olmaktır (Chiseri, 1996:1). Antropolog, toplumun kültürel örüntülerini ve davranış özellikleri, değerlerini ve değişimleri inceler, gözlemler, karşılaştırmalı yöntemle analiz eder ve kültürel sorunlara çözümler üretir. Bu kapsamda güvenlikle ilgili ihtiyaç duyulan araştırmaların yapılması yanında, güvenlik güçlerinin algı ve itibar yönetimi dâhil eğitimden geçirilmesi konularında yardımcı olacak en önemli bilim dallarından biri de antropoloji olacaktır.

Sonuç

İnsanların kendisini tehlikelerden uzak ve güven içinde hissetmesi olarak tanımlanan güvenlik, tarih boyunca insanın en önemli ihtiyaçları arasında olmuştur. Devlet merkezli güvenlik stratejisi olarak tanımlanan önceki güvenlik anlayışında, güvenlik ihtiyacına karar veren bu maksatla atanmış kişilerken, bu anlayış günümüzde insanı da içine katan toplum merkezli bir anlayışa dönüşmeye başlamıştır. Ancak bu anlayışta da güvenlik ihtiyacı çoğunlukla kolluk güçleri tarafından belirlenmektedir. Geleceğin güvenlik anlayışında ise bilinçli toplumlar kendi ihtiyaçlarını kendileri belirleyecekler ve kolluk güçlerinden kendilerinin yetersiz kaldığı belirli alanlarda destek talep edeceklerdir.

Antropolojinin ele aldığı konular, bilimin neredeyse tüm dallarında önemli rol oynar. Bu bakımdan konusu insan ve onun yarattığı kültür olan antropoloji, insanı ve onun güvenlik ihtiyacını anlamada katkı sağlayabilecek bilimlerin başında gelmektedir. Antropoloji özellikle insan ve toplumlar arasındaki benzerliklere yönelmesi durumunda güvenlik konusuna en fazla destek sağlayabilecek bilimlerden biri olacaktır. Antropoloji biliminin insanın en önemli ihtiyacının altında yatan temel nedenleri incelemesi kadar doğal bir şey olamaz. Güvenlik hizmeti sunmak tek başına yeterli değildir. Sonuçları ölçülemeyen ve analiz edilmeyen hizmetlerin geliştirilmesi de mümkün değildir. Gerçek güvenlik ihtiyaçlarının ne olduğunun ölçülüp tespit edilmesi yanında, bir güvenlik algısının yaratılması da önemlidir. Algılanamayan güvenlik hizmeti kurumların itibarını sarsacak ve varlık nedenleri sorgulanacaktır. Kolluk güçlerinin görevlerini yerine getirirken halkın güvenlik algısını kavraması ve gerçek ihtiyacı tespit ederek buna göre hizmet sunması, hem vatandaşlarla daha iyi kaynaşmasını sağlayacak hem de sunulan hizmetin kalitesini artırarak kurumsal itibarı yükseltecektir.

Toplumsal olanın bozuluşunu izlediğimiz günümüz dünyasında insanı ve onun yarattığı kültürü anlamaya ve olaylara yeni bir bakış açısı getirmeyi umuyoruz. Antropoloji, toplumun kültürel örüntülerini ve davranış özellikleri, değerlerini ve değişimleri inceler, gözlemler, karşılaştırmalı yöntemlerle analiz eder ve bu suretle kültürel sorunlara çözümler üretir. Bu kapsamda antropoloji biliminin saha araştırmaları ve gözlem teknikleri ile güvenlik algısını ve ihtiyacını tespit etmede ve buna uygun çözümler üretmede, en uygun bilim dallarından birisi olarak, oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Alpar, Güray. (2013). “Güvenliğin Sağlanmasında Bir Kolluk Gücü Olan Jandarmanın Geçmişten Günümüze Rolü ve Dünyadaki Konumu”, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, Mayıs 2013, 2(1), Ankara.
- Alpar, Güray. (2013). *Güvenlik Felsefesi ve Suç Önleme Stratejileri*, Ankara: JGK Yayınları.
- Altıntaş, Erkan. (2005). “Kurumsal İtibar ve Anadolu Üniversitesi İ.B.F. Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Arkonacı, Sibel. (2005). *Psikolojik Zihin Süreçleri Bilimi*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Asna, Alaettin. (1997). *Halkla İlişkiler*, İstanbul: Sabah Kitapları.
- Asna, Alaettin. (1998). Sponsorluk Bir Ekip ve Sevgi Çalışmasıdır, *MediaCat Dergisi*, 43, İstanbul.
- Bates, Daniel G. (2009). *21. Yüzyılda Kültürel Antropoloji: İnsanın Doğadaki Yeri*, Çev.S.Aydın ve Diğerleri, İstanbul B:ilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cherry, Kendra. “The Five Levels of Maslow's Hierarchy of Needs”, *How Maslow's Famous Hierarchy Explains Human Motivation*, <https://www.verywellmind.com/what-is-maslows-hierarchy-of-needs-4136760>, Updated November 11, 2018.
- Chiseri, Strater. (1996). *Fieldworking: Reading and Writing Research*, New Jersey: Prentice Hall College.
- Deephouse, David. (2000). “Media Reputation as A Strategic Resource”, *Journal of Management*, Vol 26.
- Ergül, Engin. (2008). *Küresel Köyde Suç ve Adalet*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Fukuyama, Francis. (2008). *Kör Nokta*, Çev. Hasan Kaya, İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Grunig, J. E. ve Hunt, T. (1984). *Managing Public Relations*. Holt, New York: Rinehart & Winston.
- Gürcan, Metin. (Haziran 2012). “Stratejik İletişim Modeli ve Güvenlik Alanına Uygulanabilirliği”, *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, Ankara.
- Güvenç, Bozkurt. (1996). *İnsan ve Kültür*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Hall G., Virchall C. (2011). *Yeni Kültürel Çalışmalar*, Çev. Onur Kartal, İstanbul: Say Yayınları.
- Herbig P. Milewicz J. Vd, (1994). “A Model of Reputation Creation and Destruction”, *Journal of Business Research*, Vol.31, No:2-3.
- Jameson, Fredric. (1991). *Postmodernism, or Cultural Logic of Late Capitalism*, Durham, NC: Duke University Press.
- Jameson, Fredric. (1994). *The Seeds of Time*, New York, USA: Colombia University Press.
- Jowett ve O'Donnell. (1999). *Propaganda and Persuasion*, USA: Sage Publication.
- Kolodziej Edward A. (2005). *Security and International Relations*, New York: Cambridge University Press.
- Llord, David ve Thomas, Paul. (1998). *Culture and the State*, Routledge, New York, USA.
- Lul, James. (2000). *Media, Communication, Culture, A Global Approach*, Cambridge: Polity Press.
- Malinowski B. (1998). *İlkel Toplum*, Çev. H. Portakal, Ankara: Öteki Yayınları.
- Munger, M.C. (2000) *Analyzing Policy: Choices, Conflict and Practice*, W.W.Norton&Company, New York.
- Öz, İklim. (1997) *Çocuk ve Eğitim*, Kök Yayıncılık, Ankara.

- Öztürk, Gülay. (2006) “Logonun Kurum Kimliği Üzerine Etkisi”, İstanbul Ticaret Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 9, İstanbul.
- Sutherland Mac ve Sylverter Alice. (2003) *Reklam ve Tüketici Zihni*, Çev. İnci Kalınyazgan, MediaCat Yayınları, İstanbul.
- Touraine, Alain. (2007) *Bugünün Dünyasını Anlamak için Yeni Bir Paradigma*, Çev. Olcay Kunal, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.